

09.11.2023

Група №24

Урок №27

Тема уроку: Автономність, відкритість зарубіжним традиціям і новітнім процесам, розвиток української літератури в Західній Україні до 1939 р.

Мета (формувані компетентності): предметні: літературознавчу: зробити огляд літератури Західної України до 1939 року; ознайомити з творчим шляхом Б.-І. Антонича, специфікою його світосприйняття та поезій; поглибити знання учнів про міфологізм та асоціативність; **ключові:** комунікативну: спілкування в колективі та толерантне ставлення до думок і почуттів оточення; **інформаційну:** навички самостійного здобуття інформації; навички роботи з текстом; **читацьку:** виразне та вдумливе читання поезій; **загальнокультурну:** естетичний смак та зацікавленість читанням, світогляд; **емоційну:** формування переконання за будь-яких обставин залишатися з народом, його цінностями; **громадянську:** прагнення глибше пізнати національну літературу.

Обладнання: портрет Б. -І. Антонича, фотоколаж «Карпатський край», «чарівна скринька», літературознавчий словник.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Природа — вічне джерело людської творчості, людського мислення.

Любімо, шануймо, бережімо природу, вічне джерело нашого життя, і нашої творчості!

Вона нам стократ більше віддасть, ніж ми можемо їй дати.

М. Рильський

Вірю в землю батьківську і в її поезію.

Б. -І. Антонич

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми і мети уроку

III. СПрийняття і засвоєння навчального матеріалу

✳ 1. Створення узагальненого портрета літератора Західної України

- 1) Західна Україна у добу сталінських репресій бере на себе місію творця нової української літератури.
- 2) Література Західної України має виразну європейську спрямованість.
- 3) Авторитетними для молодшого покоління стають Ольга Кобилянська та Василь Стефаник.
- 4) Літератор Західної України має бути: інтелігентом, мати письменницьке коріння, ґрунтовну освіту, бажано європейську, високу національну свідомість, самостверджуватися в ім'я України.

✳ 2. Оглядове ознайомлення з розвитком літератури в Західній Україні в 30-ті роки ХХ ст. (розповідь учителя або повідомлення підготовленого учня)

До 1939 р. Україна мала зовсім інший вигляд. Після поразки визвольних змагань західноукраїнські землі опинилися у складі Польщі, Румунії та Чехо-Словаччини. Східна Галичина й Західна Волинь стали частиною Польщі. Румунія володіла Північною Буковиною, а також землями Бессарабії, які нині входять до складу сучасної Одещини. Чехо-Словаччина загарбала Прикарпатську Русь. У 1939 р. відбувся черговий переділ Європи, внаслідок якого більша частина західноукраїнських земель перейшла до УРСР. Акт воз'єднання, на жаль, не можна було назвати здійсненням віковичної мрії українського народу, бо воно принесло на Західну Україну сталінізм. Зазнаючи національних утисків, українське населення на окупованих землях не лише зуміло зберегти мову, культуру, звичаї. За межами України розвивалася національна література, яка засвідчувала відкритість зарубіжним традиціям і новітнім процесам. Серед поетів виділялися Роман Купчинський, Олег Бабій, Юра Шкрумеляк, Микола Матіїв-Мельник, з молодшого покоління — Богдан Кравців, Б. -Ігор Антонич, Святослав Гординський.

Письменники розділилися на три основні групи:

- ✳ журнал «Вісник» згуртував довкола себе прихильників націоналістичного напрямку: Улас Самчук, Олесь Бабій, Юрій Клен, а також поетів так званої квадриги — Євген Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Леонід Мосендз;
- ✳ молоді пролетарські письменники об'єдналися в літературно-мистецьку групу «Гроно» й видавали у Львові журнал «Вікна». До них приєдналася група «новошляхівців», які гуртувалися довкола журналу «Нові шляхи», редагованого Антоном Крушельницьким;

✳ найбільшим угрупованням стали письменники ліберальної орієнтації, до нього входили: Петро Карманський, Юра Шкрумеляк, Ірина Вільде, Богдан Лепкий, Наталена Королева, Андрій Чайковський, Катря Гриневичева.

Галичина, зокрема Львів, став центром українського літературного життя Західної України. У 1920-1930-х р. було створено літературні угруповання західноукраїнських письменників навколо журналу «Вісник» (редактор Д. Донцов), тижневика «Назустріч», засновником якого був відомий критик М. Рудницький, і часопису «Дажбог».

✳ 3. Розгляд фотоколажу «Карпатський край»

✳ 4. Слово вчителя

На карті сучасної України не знайдемо Лемківщини, бо її там немає. А народ, який жив обабіч Карпат до 1947 р., називався лемками. Ніщо не вплинуло на їхню самобутність, навіть полонізація. У 1920-х р. тут панували проукраїнські настрої. Друга світова війна розділила Лемківщину на північну територію, яка потрапила до Польщі, та східну — до УРСР. Жителів було вивезено із предковічних земель:

Скільки раз тебе нам

Народили весни,

Світку ти карпатський,

Світку наш чудесний!

✳ 5. Метод «Чарівна скринька»

Учні мають відгадати, що знаходиться у чарівній скриньці.

Плеяду найвизначніших поетів світу, молодих оригіналів продовжив почесний її член, поет, який про себе писав:

Антонич був... і жив колись на вишнях,

На вишнях тих, що їх оспівував Шевченко.

✳ То ким же був, уявляв себе поет? Відповідь знаходиться у чарівній скриньці.
(Хрущ)

✳ 6. Опрацювання життєпису Б. -І. Антонича

6.1. Демонстрування презентації біографії і творчості учнем

6.2. Створення портфоліо поета

Методичний коментар

Цю роботу можна проводити в парах, групах, колективно. На кожну парту кладуть аркуш із надрукованою анкетною. Учні повинні її заповнити.

1. Прізвище, ім'я.
2. Дата народження.
3. Місце народження.
4. Національність.
5. Освіта, науковий ступінь.
6. Рід діяльності.
7. Поетичний доробок.

6.3. Складання кроссенсу за біографією поета Б. -І. Антонича

Методичний коментар

Кроссенс — це сучасний методичний прийом візуалізації навчального матеріалу. Слово «кроссенс» означає «перетин значень» і придумане за аналогією до слова «кросворд».

1	2	3
8	9	4
7	6	5

1 — Біблія (*Батько поета — священик Василь Кот (Антонич)*).

2 — Ангел (*Подвійне ім'я на Західній Україні давали дітям, щоб ті мали більше ангелів-охоронців*).

3 — Скрипка (*Грав на скрипці*).

4 — Львівський університет (*Місце навчання*).

5 — Дажбог (*Журнал для молоді, який редагував Б. -І. Антонич*).

6 — Вертеп (*Вірш «Різдво»*).

7 — Цифра 5 (*Кількість збірок*).

8 — Три перстені (*Назва збірки, за яку отримав літературну премію Львівського товариства письменників та журналістів*).

9 — портрет Б. -І. Антонича.

* 7. Словникова робота

Асоціативність — це зв'язок уявлень чи відчуттів, коли одне з них викликає у свідомості низку інших, подекуди суб'єктивних.

Міфологізм — те, що має стосунок до міфології — науки про міфи (легенди, сказання, в основі яких лежать вірування давніх народів про походження Землі, Всесвіту, явищ природи; про богів тощо).

Ротація — скорочена назва машини для друкування газет у ХІХ столітті.

* 8. Вправа «Встанови відповідність»

Досить цікаво укладав свої збірки поет, синтезуючи ліризм із філософією буття, поступово піднімався догори, вибудовував перспективу. Виконаємо тест-увідповіднення.

1 «Привітання життя»	А книга природи
2 «Три перстені»	Б книга міста і цивілізації
3 «Книга Лева»	В книга молодості, краси
4 «Зелена Євангелія»	Г книга нескінченності, таємничості
5 «Ротації»	Д книга міфів

Відповідь: 1-В, 2-Г, 3-Д, 4-А, 5-Б.

* 9. Слово вчителя

Першу поетичну збірку «Привітання життя» Антонич видав у 1931 р., коли ще навчався у Львівському університеті, де посилено студіював україністику. Писати почав дуже рано, тому друга з'явилася по закінченню філологічного

факультету (1934 р.), а називалася вона «Три перстені». Взагалі, 3 — магічне число, а перстень символізує коло, досконалість, нескінченність, замкнутість. Одержуючи за книжку літературну премію І. Франка, Антонич сказав: «Несмілий підходжу до традиції моєї землі. Це не значить, щоб я національний стиль розумів як щось скам'яніле і неосвіжу-вальне. Тут тобі хвала, сивобородий Уолте Вітмене, що навчив мене молитися стеблинам трави».

Хлопець захоплювався світовою й українською класикою, перечитав у польських перекладах твори всіх Нобелівських лауреатів, тому оспівує ідею єдності й незнищенності світу, спираючись на рідний фольклор. Перші збірки поета позначені впливом неоромантизму з пізнішим переходом до експресіонізму. Антонич у другій половині 30-х років — майстер сугестивної, асоціативної лірики. Його твори, як і раннього Тичини, мажорні та музикальні.

✳ 10. Опрацювання поезії «Зелена Євангелія»

10.1. Слово вчителя

Антонич часто звертався у віршах до християнської міфології, вірувань давніх слов'ян. Переплетення античності та язичництва (поганства) зображав як великий колообіг життя у Всесвіті. Поет жив не днями, місяцями, а забігав у просторі часу на цілі століття наперед. За Антоничем, земля — це стихія, а людина — її частинка, а не володар.

10.2. Виразне читання поезії

10.3. Бесіда за змістом

✳ Як зрозуміли ви поезію? (*Асоціативно. Поет весни Антонич порівнює пору року із каруселлю, яка дозволяє нам захоплюватися мінливими рухами, що крутять колесо. Мрію і красу уособлюють символи зими — білі коні, вони навипередки втікають. Лемківщина — самобутній, незвичайний край давнини й незбагненої природи. Село — місяць — ясеневий стіл — це ніби у Шевченка асоціативний ряд «природа — людина» у «Садку вишневому коло хати». Село — гірська лемківська місцевість, місяць — червоний тюльпан, як несподіване порівняння, стіл із ясеня — символ слов'янської гостинності, багатства (дзбан із сонцем). Сонце — цілюща енергія, джерело життя. А що ж наливали лемки у глиняний дзбан? Можливо, молоко, щоб насолодитися смаком життя, а над парою цілющого напою — свіжий запах морелі, який асоціюється із бджолами. Паронім сонце — сон це змушує нас сприйняти поезію ніби кольорове сновидіння. Антонич одним із перших в українській літературі подає уже засвоєну авангардистську течію — естетику сюрреалізму)*

✳ 11. Обговорення поезії «Автопортрет»

(Цей вірш — медитація. Непарно він добирає епіграфом слова про хлопчину із сонцем у кишені, які пригадуємо із збірки «Привітання життя». Усього дві строфи дають нам зрозуміти, що творчість поета ґрунтується на світоглядних та естетичних засадах. У перших рядках вірша звучить мотив захоплення людини красою природи: «... невже ж тобою не п'яніти?». Наступна строфа — про те, що митець — людина, для якої Богом є природа. Ця думка підсилюється самовизначенням автора: «... я — закоханий в житті поганин».)

*** 12. Опрацювання поезій «Різдво», «Коляда»**

12.1. Виразне читання поезій

12.2. Бесіда

* Чи має право Антонич у цій інтерпретації змінювати біблійний текст? (Б. - І. Антонич не погоджувався, коли його називали безрозсудним поганином самого почування, адже він не вдавався до «оязичнення християнства» чи — навпаки. Часто в одному творі з'являлися мотиви двох вір, як у вірші «Різдво», де сюжет християнської містерії, мов мерезживо язичництва, розгортався на українському ґрунті. Те, що біблійну легенду про народження Христа поет розкрив по-своєму, не треба розуміти, як святотатство, це відчуття близькості своєї до Сина Божого, єдності з тим, хто взяв на себе гріхи людства й постраждав за нього)

* Доведіть, що віршем «Різдво» Антонич ушлявлює Лемківщину й лемків? («Різдво» — шедевр лірики поета. Дійсно, незвичайний гірський край — Лемківщина, з її язичницькими повір'ями й поклоніннями. У цій поезії лемки схожі на волхвів, на Різдво лемки з хлібом і свяченою водою заходять у кожен двір і освячують його. Язичницький знак — місяць — «золотий горіх» символізує тяжкий шлях, який пройде Син Божий)

* Яка з поезій характеризує світогляд поета? («Коляда», як і «Різдво», — це вершинний твір. Син священика, Богдан Антонич вірить у Бога, автор описує народження Ісуса Христа, його майбутнє — «синь незнана». Образ Марії — «Ясної Пані» із наляканими очима, «наче у сарни», віщують майбутні страждання: «плаче Пані, снігом стелиться життя», а «Дитя» ще спить. Д. Павличко писав: «Антонич думку про минуцість усього живого вкладає в похвалу життю як єдиній вічності»)

* Чи є в поезії Антонича місце для людського серця? (Звичайно. Життя життям, а поезія створюється струнами серця. У «Привітанні життя» (ранній збірці) ці струни грубушали і натягувалися все сильніше, а серце рухалось від поезії зір до поезії сонця» (за М. Наєнком). В естетиці

*Антонича гармонія досконалості природи пов'язана з філософією буття:
«Цвісти й горіти, в пустку світу світу з красою йти, щоб краще жити»)*

✳ 13. Написання етюду на тему «Земля стобарвна»

Життя — велика і розлога нива. Йдеш нею, любиєшся — милуєшся. Воно іноді розгортається перед нами, як книга; велич манить незвідністю, бо ж дороги — різні. Одні — звабливо пахучі, інші — музично тремтливі, ще інші — кришталево чисті, а є й такі, що не помітиш, як ненароком у яругу потрапиш, або ж перед самісінькою кручею перелякано зупинишся. Не знаєш, не відаєш, які чекають на тебе.

Початок життя — це мажорна і кольорова гама, де дуже багато жовтогарячого сонця, блакитного неба, зелених трав, духмяних квітів.

Черпаючи від рідної землі наснагу, митець прокладає місток між поколіннями і поступово переходить у молодечий «космізм», «росте Антонич» як із води, аж поки не пізнає безсмертя людської душі, що може мандрувати в часі й просторі. І тоді, після смерті, перевтілюватись у душу народженої дитини, тварини чи птаха.

«Землею стобарвною» йшов поет, «цвів, горів, щоб краще жити», тією «вічною землею, куди ведуть усі стежки і всі дороги».

✳ 14. Метод «Незакінчене речення» із цитатами із творів Богдана-Ігоря Антонича

✳ Я переконалась, що Антонич — «поет весняного похмілля», адже...

✳ Антонич — «закоханий в житті поганин», бо...

✳ У поезіях Антонича «земля, наче книжка», бо...

✳ «Антонич був хрущем і жив колись на вишнях», а я (*прізвище чи ім'я*) була колись...

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

✳ Якби поет жив у наш час, яку б, на вашу думку мав долю?

✳ Якби ви були композитором, то яку б поезію Б. -І. Антонича поклали на музику?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити напам'ять одну з поезій Б. -І. Антонича (на вибір).

Написати мініатюру (поезію в прозі, етюд) на тему «У дорогах зваблива врода» чи скласти 12 тестових запитань (за творчістю поета).

Прочитати повість-поему О. Турянського «Поза межами болю».

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
tanita.yar2018@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.